

WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (piąta izba)
z dnia 12 grudnia 2006 r.*

W sprawie T-373/94

R.W. Werners, zamieszkały w Meppel (Niderlandy), początkowo reprezentowany przez H. Bronkhorsta i E. Pijnackera Hordijka, adwokatów, a następnie przez E. Pijnackera Hordijka,

strona skarżąca,

przeciwko

Radzie Unii Europejskiej, początkowo reprezentowanej przez A. Brautigama i A.M. Colaert, działających w charakterze pełnomocników, a następnie przez A.M. Colaert,

oraz

Komisji Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowanej przez T. van Rijna, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez H.J. Rabego, adwokata, a następnie przez T. van Rijna,

strona pozwana,

* Język postępowania: niderlandzki.

mającej za przedmiot skargę o odszkodowanie na podstawie art. 178 traktatu WE (obecnie art. 235 WE) i art. 215 akapit drugi traktatu WE (obecnie art. 288 akapit drugi WE) z tytułu szkody poniesionej rzekomo przez skarżącego z powodu uniemożliwienia mu wprowadzania do obrotu mleka na podstawie rozporządzenia Rady (EWG) nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. dotyczącego zasad zastosowania opłaty zgodnie z art. 5c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 13), zmienionego rozporządzeniem Komisji (EWG) nr 1371/84 z dnia 16 maja 1984 r. ustanawiającym szczegółowe zasady stosowania opłaty dodatkowej określonej w art. 5c rozporządzenia nr 804/68 (Dz.U. L 132, str. 11),

**SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI
WSPÓLNOT EUROPEJSKICH (piąta izba),**

w składzie: M. Vilaras, prezes, E. Martins Ribeiro i K. Jürimäe, sędziowie,
sekretarz: J. Plingers, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 kwietnia 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Ramy prawne

- 1 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 1078/77 z dnia 17 maja 1977 r. wprowadzające system premii z tytułu niewprowadzania do obrotu mleka i przetworów mlecznych

oraz z tytułu konwersji stad mlecznych (Dz.U. L 131, str. 1) przewidywało wypłatę premii za niewprowadzanie do obrotu lub premii za konwersję producentom, którzy zobowiązali się nie wprowadzać do obrotu mleka lub przetworów mlecznych w trakcie pięcioletniego okresu niewprowadzania do obrotu lub nie wprowadzać do obrotu mleka lub przetworów mlecznych i przekształcić swoje stada bydła mlecznego w stada bydła mięsnego w trakcie czteroletniego okresu konwersji.

- 2 Producenci mleka, którzy podjęli zobowiązanie na podstawie rozporządzenia nr 1078/77, zwani są potocznie „producentami SŁOM”. Skrót ten pochodzi od niderlandzkiego wyrażenia „slachten en omschakelen” (dokonać uboju i konwersji), opisującego ich obowiązki w ramach systemu niewprowadzania do obrotu i konwersji.
- 3 Rozporządzenie Rady (EWG) nr 856/84 z dnia 31 marca 1984 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 804/68 w sprawie wspólnej organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 10) oraz rozporządzenie Rady nr 857/84 z dnia 31 marca 1984 r. przyjmujące ogólne zasady stosowania opłaty dodatkowej określonej w art. 5c rozporządzenia (EWG) nr 804/68 w sektorze mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 90, str. 13) wprowadziły od dnia 1 kwietnia 1984 r. opłatę dodatkową pobieraną od ilości dostarczonego mleka przekraczającej ilość referencyjną, określanej dla każdego podmiotu skupującego w granicach ilości całkowitej zagwarantowanej dla każdego państwa członkowskiego. Ilość referencyjna zwolniona z opłaty dodatkowej była równa ilości mleka lub ekwiwalentu mleka dostarczonej przez producenta bądź zakupionej przez mleczarnię, w zależności od formuły wybranej przez państwo, w ciągu roku referencyjnego, którym w przypadku Niderlandów był rok 1983.
- 4 Szczegółowe zasady stosowania opłaty dodatkowej określonej w art. 5c rozporządzenia Rady (EWG) nr 804/68 z dnia 27 czerwca 1968 r. w sprawie wspólnej

organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz.U. L 148, str. 13) zostały określone w rozporządzeniu Komisji (EWG) nr 1371/84 z dnia 16 maja 1984 r. (Dz.U. L 132, str. 11).

- 5 Producenti, którzy nie dostarczali mleka w roku referencyjnym przyjętym przez państwo członkowskie, wypełniając zobowiązanie podjęte z tytułu rozporządzenia nr 1078/77, byli wyłączeni z przydziału ilości referencyjnej.

- 6 W wyrokach z dnia 28 kwietnia 1988 r.: w sprawie 120/86 Mulder, Rec. str. 2321 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Mulder I”) i sprawie 170/86 von Deetzen, Rec. str. 2355, Trybunał stwierdził nieważność rozporządzenia nr 857/84, zmienionego rozporządzeniem nr 1371/84, w zakresie w jakim rozporządzenie to nie przewidywało przydzielenia ilości referencyjnej producentom, którzy wypełniając zobowiązanie podjęte na podstawie rozporządzenia nr 1078/77, nie dostarczali mleka w roku referencyjnym przyjętym przez państwo członkowskie.

- 7 W następstwie wyroków w sprawie Mulder I oraz von Deetzen (pkt 6 powyżej) Rada wydała w dniu 20 marca 1989 r. rozporządzenie (EWG) nr 764/89 zmieniające rozporządzenie nr 857/84 (Dz.U. L 84, str. 2), które weszło w życie w dniu 29 marca 1989 r., w celu umożliwienia przyznania producentom SLOM specjalnej ilości referencyjnej wynoszącej 60% ich produkcji z 12 miesięcy poprzedzających podjęcie zobowiązania do niewprowadzania do obrotu lub konwersji na podstawie rozporządzenia nr 1078/77.

- 8 Artykuł 3a ust. 1 lit. b) rozporządzenia nr 857/84, zmienionego rozporządzeniem nr 764/89, uzależniał tymczasowe przyznanie specjalnej ilości referencyjnej w szczególności od wykazania przez producentów „w uzasadnieniu wniosku, [...] że są w stanie wytworzyć we własnym gospodarstwie wnioskowaną ilość referencyjną” [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak wszystkie cytaty z tego rozporządzenia poniżej].

- 9 Zgodnie z art. 3a ust. 1 tiret pierwsze wspomnianego rozporządzenia, przepis ten dotyczył producenta, dla „którego okres niewprowadzania do obrotu lub konwersji w wykonaniu zobowiązania podjętego na podstawie rozporządzenia [...] nr 1078/77 upływa[ł] po dniu 31 grudnia 1983 r. lub po dniu 30 września 1983 r. w państwach członkowskich, w których dostawy mleka w okresie od kwietnia do września wynoszą co najmniej dwukrotność dostaw od października do marca kolejnego roku”.
- 10 Artykuł 3a ust. 3 rozporządzenia nr 857/84, zmienionego rozporządzeniem nr 764/89, stanowił:

„Jeżeli w okresie dwóch lat, począwszy od dnia 29 marca 1989 r., producent jest w stanie wykazać wobec właściwego organu, że w rzeczywistości wznowił on sprzedaż bezpośrednią lub dostawy i że wspomniana sprzedaż bezpośrednia i dostawy osiągnęły w przeciągu dwunastu ostatnich miesięcy poziom równy lub wyższy od 80% tymczasowej ilości referencyjnej, jest mu ostatecznie przyznawana specjalna ilość referencyjna. W przypadku przeciwnym tymczasowa ilość referencyjna powraca w całości do rezerwy wspólnotowej [...]”.

- 11 Na podstawie rozporządzenia nr 764/89 rozporządzeniem Komisji (EWG) nr 1033/89 z dnia 20 kwietnia 1989 r., zmieniającym rozporządzenie (EWG) nr 1546/88 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania opłaty dodatkowej określonej w art. 5c rozporządzenia Rady (EWG) nr 804/68 (Dz.U. L 110, str. 27), dodano do zmienianego rozporządzenia art. 3a, którego ust. 1 akapit pierwszy brzmi następująco:

„Wniosek [o specjalną ilość referencyjną] określony w art. 3a ust. 1 rozporządzenia [...] nr 857/84 jest składany przez zainteresowanego producenta właściwemu organowi wyznaczonemu przez państwo członkowskie zgodnie ze szczegółowymi zasadami ustanowionymi przez to państwo oraz pod warunkiem, że producent może

dowieść, że nadal prowadzi w całości albo w części to samo gospodarstwo, które prowadził w chwili przyjęcia jego wniosku o przyznanie premii, o którym mowa w art. 5 ust. 2 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 1391/78” [tłumaczenie nieoficjalne].

- 12 Producenci, którzy podjęli zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu lub zobowiązanie konwersji na podstawie rozporządzenia nr 764/89 i otrzymali ilość referencyjną, zwaną „specjalną”, okreśłani są mianem „producentów SŁOM I”.

- 13 Wyrokiem z dnia 11 grudnia 1990 r. w sprawie 189/89 Spagl, Rec. str. I-4539, Trybunał stwierdził nieważność art. 3a ust. 1 tiret pierwsze rozporządzenia nr 857/84, zmienionego rozporządzeniem nr 764/89, w zakresie w jakim wyłączało ono od przyznania specjalnej ilości referencyjnej na podstawie tego przepisu producentów, których okres niewprowadzania do obrotu lub konwersji, w wykonaniu zobowiązania podjętego na podstawie rozporządzenia nr 1078/77, upłynął przed 31 grudnia 1983 r. lub ewentualnie przed 30 września 1983 r.

- 14 W następstwie wyroku w sprawie Spagl, pkt 13 powyżej, Rada wydała rozporządzenie (EWG) nr 1639/91 z dnia 13 czerwca 1991 r. zmieniające rozporządzenie nr 857/84 (Dz.U. L 150, str. 35) i uchylające warunki, których nieważność stwierdził Trybunał, przez co umożliwiło przyznanie specjalnej ilości referencyjnej zainteresowanym producentom. Producenci ci są powszechnie zwani „producentami SŁOM II”.

- 15 Wyrokiem wstępnym z dnia 19 maja 1992 r. w sprawach połączonych C-104/89 i C-37/90 Mulder i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. I-3061 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Mulder II”), Trybunał orzekł, że Wspólnota jest odpowiedzialna za szkody poniesione przez niektórych producentów mleka, którzy podjęli zobowiązania na podstawie rozporządzenia nr 1078/77 i następnie zostali objęci ograniczeniem wprowadzania do obrotu mleka na podstawie rozporządzenia nr 857/84. Trybunał wezwał strony do ustalenia należnych kwot za obopólnym porozumieniem.

- 16 W następstwie tego wyroku Rada i Komisja opublikowały w Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich z dnia 5 kwietnia 1992 r. obwieszczenie 92/C 198/04 (Dz.U. C 198, str. 4, zwane dalej „obwieszczeniem z dnia 5 sierpnia 1992 r.”). Po przypomnieniu w nim skutków wyroku w sprawie Mulder II, pkt 15 powyżej, instytucje wyraziły wolę określenia praktycznych zasad wypłaty odszkodowań dla zainteresowanych producentów w celu zagwarantowania pełnej wykonalności tego wyroku.
- 17 Do czasu przyjęcia tych szczegółowych zasad instytucje zobowiązały się nie podnosić zarzutu przedawnienia wynikającego z art. 46 statutu Trybunału Sprawiedliwości względem każdego producenta spełniającego warunki wynikające z wyroku w sprawie Mulder II, pkt 15 powyżej. Niemniej zobowiązanie to zostało ograniczone do roszczeń odszkodowawczych jeszcze nieprzedawnionych w dniu publikacji obwieszczenia z dnia 5 sierpnia 1992 r. lub w dniu, w którym producent złożył wniosek do jednej z instytucji.
- 18 Wyrokiem z dnia 27 stycznia 2000 r. w sprawach połączonych 140/89 i C-37/90 Mulder i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. I-203 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Mulder III”), Trybunał orzekł w przedmiocie wysokości odszkodowań dochodzonych przez skarżących w sprawach objętych wyrokiem w sprawie Mulder II, pkt 15 powyżej.
- 19 Wyrokami z dnia 31 stycznia 2001 r.: w sprawie T-533/93 Bouma przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-203 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Bouma”), oraz w sprawie T-73/94 Beusmans przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-223 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Beusmans”), Sąd oddalił skargi z tytułu odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty wniesione na podstawie art. 235 WE i art. 288 akapit drugi WE przez dwóch producentów mleka w Niderlandach, którzy podjęli w ramach rozporządzenia nr 1078/77 zobowiązania do niewprowadzania do obrotu, wygasłe w 1983 r.
- 20 W pkt 45 wyroku w sprawie Bouma (pkt 44 wyroku w sprawie Beusmans), pkt 19 powyżej, Sąd stwierdził na podstawie wyroku w sprawie Spagl, pkt 13 powyżej, że producenci, których zobowiązanie wygasło w 1983 r., nie mogą skutecznie

powoływać się na poparcie skargi o odszkodowanie na naruszenie zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, o ile nie wykażą, że powody, dla których nie wznowili produkcji mleka w ciągu roku referencyjnego, były związane z faktem, że wstrzymali tę produkcję na określony czas i że ze względów podyktowanych organizacją produkcji nie mieli możliwości natychmiastowego jej wznowienia.

- 21 W pkt 46 wyroku w sprawie Bouma (pkt 45 wyroku w sprawie Beusmans), pkt 19 powyżej, Sąd odwołał się do wyroku w sprawie Mulder II, pkt 15 powyżej, stwierdzając, co następuje:

„Ponadto z wyroku w sprawie Mulder II, a dokładnie z pkt 23 wynika, że odpowiedzialność Wspólnoty jest uzależniona od tego, czy producenci w sposób wyraźny okazali swój zamiar wznowienia produkcji mleka z chwilą wygaśnięcia ich zobowiązania do niewprowadzania do obrotu. W istocie bowiem, aby niezgodność z prawem, która doprowadziła do stwierdzenia nieważności rozporządzeń, będąca przyczyną sytuacji, w jakiej znaleźli się producenci SLOM, dała podstawę roszczeniu odszkodowawczemu tych producentów, musieli oni nie mieć możliwości wznowienia produkcji mleka. Oznacza to, że producenci, których zobowiązanie wygasło przed wejściem w życie rozporządzenia nr 857/84, powinni byli wznowić tę produkcję lub przynajmniej podjąć działania w tym celu, takie jak dokonanie inwestycji, naprawa lub konserwacja urządzeń niezbędnych do tej produkcji (zob. w tym względzie [...] opinię rzecznika generalnego Van Gervena przy wyroku w sprawie Mulder II, Rec. str. I-3094, pkt 30)”.

- 22 Odnosnie do sytuacji skarżących Sąd dokonał następującego stwierdzenia w pkt 48 wyroku w sprawie Bouma (pkt 47 wyroku w sprawie Beusmans), pkt 19 powyżej:

„Biorąc pod uwagę, że skarżący nie wznowił produkcji mleka pomiędzy datą wygaśnięcia jego zobowiązania do niewprowadzania do obrotu [...] a wejściem w życie w dniu 1 kwietnia 1984 r. systemu kwot, aby można było uznać jego żądanie odszkodowania za zasadne, powinien wykazać, że miał zamiar wznowienia tej

produkcji z chwilą wygaśnięcia jego zobowiązania do niewprowadzania do obrotu i że nie miał możliwości uczynienia tego z powodu wejścia w życie rozporządzenia nr 857/84”.

- 23 Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych C-162/01 P i C-163/01 P Bouma i Beusmans przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. I-4509 (zwanym dalej „wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans”), Trybunał oddalił odwołania wniesione od wyroków w sprawie Bouma, pkt 19 powyżej, oraz w sprawie Beusmans, pkt 19 powyżej.
- 24 W pkt 62 i 63 wyroku w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, Trybunał stwierdził:

„62 Sąd ograniczył się do stwierdzenia na podstawie wyroku w sprawie Spagl w pkt 45 wyroku w sprawie Bouma (pkt 44 wyroku w sprawie Beusmans), że producenci, których zobowiązanie wygasło w 1983 r., powinni byli wykazać, że powody, dla których nie wznowili produkcji mleka w ciągu roku referencyjnego, były związane z faktem, że wstrzymali oni tę produkcję na określony czas i ze względów organizacji tej produkcji nie mieli możliwości natychmiastowego jej wznowienia.

63 Taka wykładnia wyroku w sprawie Spagl jest prawidłowa”.

- 25 W pkt 72 wyroku w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, Trybunał stwierdził:

„[...] przesłanki dochodzenia odszkodowania przez p. Boumę i Beusmansa jako producentów SLOM 1983 mogą wynikać wyłącznie z wykładni, jakiej Trybunał

dokonał w odniesieniu do przepisów z tej dziedziny. Rozporządzenie nr 1639/91 zmienia bowiem art. 3a rozporządzenia nr 857/84, zmienionego rozporządzeniem nr 764/89, dotyczący przyznania specjalnej ilości referencyjnej, ale nie określa przesłanek dochodzenia odszkodowania przez producenta SLOM 1983. Odszkodowanie na podstawie rozporządzenia nr 2187/93 pozostaje rozwiązaniem niezależnym, ponieważ wprowadzony przez nie system stanowi alternatywę dla rozwiązania sporu przed sądem i otwiera dodatkową drogę do otrzymania odszkodowania (wyrok [Trybunału] z dnia 9 października 2001 r. w sprawach połączonych od C-80/99 do C-82/99 Flemmer i in., Rec. str. I-7211, pkt 47)”.

- 26 W pkt 89 i 90 wyroku w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, Trybunał doszedł do następującego stwierdzenia:

„89 Wbrew stanowisku p. Boumy i Beusmansa Sąd mógł w pkt 46 wyroku w sprawie Bouma (pkt 45 wyroku w sprawie Beusmans) dojść do ogólnego wniosku, że odpowiedzialność Wspólnoty jest uzależniona od wyraźnego okazania przez producentów zamiaru wznowienia produkcji mleka z chwilą wygaśnięcia ich zobowiązania do niewprowadzania do obrotu.

- 90 W konsekwencji Sąd mógł wymagać w pkt 46 wyroku w sprawie Bouma (pkt 45 wyroku w sprawie Beusmans), aby producent SLOM 1983 okazał zamiar wznowienia produkcji mleka z chwilą wygaśnięcia jego zobowiązania na podstawie rozporządzenia nr 1078/77, rozpoczynając produkcję lub przynajmniej, podobnie jak producenci SLOM I, podejmując działania w tym celu, takie jak dokonanie inwestycji, naprawa lub konserwacja urządzeń niezbędnych do tej produkcji”.

27 W pkt 100 i 101 wyroku w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, Trybunał orzekł następująco:

„100 W tym względzie należy zauważyć, że — jak podniósł rzecznik generalny w pkt 125 opinii — rozkład ciężaru dowodu przyjęty przez Sąd w zaskarżonych wyrokach jest zgodny z utrwalonym orzecznictwem, na podstawie którego to skarżący jest zobowiązany do wykazania, że spełnione zostały różne przesłanki odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty. Ponieważ odpowiedzialność ta może powstać tylko wtedy, gdy producent wykaże swój zamiar podjęcia wprowadzania do obrotu mleka bądź to podejmując na nowo produkcję po wygaśnięciu swojego zobowiązania do niewprowadzania do obrotu, bądź to okazując tę wolę w inny sposób, dochodzący odszkodowania jest zobowiązany wykazać, że rzeczywiście miał taki zamiar.

101 Odnośnie zarzutu, że p. Bouma i Beusmans nie mogli przewidzieć konsekwencji, jakie mógł mieć brak wznowienia produkcji przed 1 kwietnia 1984 r., należy stwierdzić, iż tak jak każdy podmiot mający zamiar rozpoczęcia produkcji mlecznej, powinni byli liczyć się z podporządkowaniem przyjętym w tym czasie przepisom z dziedziny polityki rynków. Nie mogli oni zatem zasadnie spodziewać się, że będą mogli wznowić produkcję na takich samych zasadach jak te, które obowiązywały wcześniej (zob. podobnie wyrok w sprawie Mulder I, pkt 23)”.

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu

28 Skarżący, producent mleka w Niderlandach, podjął w dniu 24 maja 1980 r. w ramach rozporządzenia nr 1078/77 zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu, które wygasło w dniu 24 maja 1985 r.

- 29 Po wydaniu rozporządzenia nr 764/89 skarżący w dniu 2 czerwca 1989 r. zwrócił się do władz niderlandzkich z wnioskiem o przyznanie tymczasowej specjalnej ilości referencyjnej, w którym stwierdził, że „jest w stanie rzeczywiście wytworzyć w swoim gospodarstwie przyznane ilości referencyjne”.
- 30 Decyzją z dnia 21 lipca 1989 r. skarżącemu została przyznana tymczasowa specjalna ilość referencyjna.
- 31 Decyzją z dnia 31 października 1990 r. została mu przyznana ostateczna ilość referencyjna, która została mu następnie odebrana decyzją niderlandzkiego ministra rolnictwa, środowiska i rybołówstwa z dnia 11 października 1991 r. w następstwie dochodzenia, które ujawniło, iż nie spełniał on przesłanek przyznania ostatecznego, jako że nie produkował mleka objętego Beschikking Superheffing SLOM-deelnemers (uregulowaniem dotyczącym opłaty dodatkowej pobieranej od uczestników systemu SLOM) w gospodarstwie objętym pierwotnie programem SLOM.
- 32 Ponadto małżonka skarżącego prowadziła hodowlę bydła mlecznego w gospodarstwie objętym pierwotnie programem SLOM.
- 33 Skarżący wniósł odwołanie od decyzji ministra rolnictwa, środowiska i rybołówstwa. Wobec oddalenia odwołania skarżący wniósł skargę do College van Beroep voor het Bedrijfsleven (administracyjny sąd apelacyjny w sprawach gospodarczych, Niderlandy).

Postępowanie

- 34 Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 22 listopada 1994 r., skarżący wniósł niniejszą skargę. Skarga została zarejestrowana pod numerem T-373/94.
- 35 Postanowieniem pierwszej izby w składzie powiększonym z dnia 24 stycznia 1995 r. Sąd zawiesił postępowanie w powyższej sprawie do czasu ogłoszenia wyroku w sprawie Mulder III, pkt 18 powyżej.
- 36 Postanowieniem prezesa pierwszej izby powiększonej z dnia 24 lutego Sąd zdecydował o połączeniu spraw T-372/94 i T-373/94 ze sprawami połączonymi od T-530/93 do T-533/93, od T-1/94 do T-4/94, T-11/94, T-53/94, T-71/94, od T-73/94 do T-76/94, T-86/94, T-87/94, T-91/94, T-94/94, T-96/94, od T-101/94 do T-106/94, T-118/94 do T-124/94, T-130/94 i T-253/94.
- 37 W dniu 30 września 1998 r. miało miejsce przed Sądem nieformalne spotkanie, w którym uczestniczyli przedstawiciele stron. W trakcie posiedzenia strony miały możliwość zajęcia stanowiska odnośnie do dokonanej przez Sąd klasyfikacji analitycznej spraw dotyczących producentów SLOM. W ramach tej klasyfikacji kategoria „D” obejmowała tych producentów SLOM, którzy nie otrzymali ostatecznej ilości referencyjnej lub którym tę ilość referencyjną odebrano i którym w konsekwencji nie przedstawiono żadnej oferty rekompensaty na podstawie rozporządzenia Rady (EWG) nr 2187/93 z dnia 22 lipca 1993 r. przewidującego ofertę rekompensat dla niektórych producentów mleka i przetworów mlecznych, tymczasowo objętych ograniczeniami prowadzenia przez nich handlu (Dz.U. L 196, str. 6).

- 38 W dniu 17 stycznia 2002 r. odbyło się przed Sądem nieformalne spotkanie, w którym uczestniczyli przedstawiciele stron. Strony doszły do porozumienia odnośnie do wyboru sprawy pilotującej spośród kategorii III producentów SŁOM, a Sąd postanowił o zawieszeniu pozostałych spraw dotyczących tej samej kategorii do momentu ogłoszenia wyroku w sprawie pilotującej.
- 39 Postanowieniem prezesa drugiej izby w składzie powiększonym z dnia 27 czerwca 2002 r. Sąd zarządził wykreślenie sprawy T-2/94 ze wszystkich spraw połączonych wymienionych w pkt 36 niniejszego wyroku.
- 40 Pismem z dnia 25 lipca 2002 r. skierowanym do Sądu Rada i Komisja zaproponowały podjęcie postępowania w sprawie T-373/94 jako sprawie pilotującej w odniesieniu do kategorii III producentów SŁOM. Skarżący nie przedstawił uwag w tym zakresie.
- 41 Zarządzeniem prezesa pierwszej izby w składzie powiększonym z dnia 2 grudnia 2002 r. Sąd wydzielił sprawę T-373/94 spośród spraw wymienionych w pkt 36 niniejszego wyroku do odrębnego postępowania i wznowił postępowanie w sprawie T-373/94.
- 42 W dniu 5 lutego 2003 r. skarżący wniósł do sekretariatu Sądu uaktualnioną skargę w celu zastąpienia skargi pierwotnej.
- 43 Postanowieniem pełnego składu z dnia 2 lipca 2003 r. Sąd przekazał niniejszą sprawę izbie złożonej z trzech sędziów, w tym przypadku pierwszej izbie.

- 44 Ponieważ skład izb Sądu został zmieniony z początkiem nowego roku sądowego, sędzia sprawozdawca został przydzielony do piątej izby, której w konsekwencji przekazano niniejszą sprawę.
- 45 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (piąta izba) postanowił otworzyć procedurę ustną z pominięciem środków dowodowych.
- 46 Sąd zapoznał się ze stanowiskiem stron oraz ich odpowiedziami na pytania ustne na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2006 r.
- 47 Przedstawiciel skarżącego wniosł w trakcie procedury ustnej o zorganizowanie przez Sąd nieformalnego spotkania, tak w niniejszej jak i w innych sprawach przez niego prowadzonych, w celu ustalenia tych spraw, w których zamiar wznowienia produkcji mlecznej wraz z wygaśnięciem zobowiązania do niewprowadzania do obrotu został wykazany. Komisja zgłosiła sprzeciw wobec powyższego wniosku, motywując go tym, że celem sprawy, która jest sprawą pilotującą, jest rozstrzygnięcie konkretnego zagadnienia prawnego i że dowody niezbędne w każdej sprawie powinny zostać przedłożone Sądowi w drodze normalnej procedury.
- 48 Sąd wstrzymał się w toku procedury ustnej od rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zorganizowanie nieformalnego spotkania i przewidział możliwość ponownego otwarcia, jeśli zajdzie taka konieczność, procedury ustnej. Odnosząc się do innych spraw prowadzonych przez przedstawiciela strony skarżącej, Sąd zarządził, iż rozstrzygnięcie nastąpi w odniesieniu do tych spraw.
- 49 Skarżący podniósł jednocześnie w trakcie procedury ustnej, iż w świetle wyroku Trybunału z dnia 28 października 2004 r. w sprawie C-164/01 P van den Berg przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. I-10225, jego roszczenie odszkodowawcze nie

było przedawnione. Sąd na wniosek Rady wyznaczył jej trzytygodniowy termin na określenie stanowiska i sprecyzowanie, czy wyraża zamiar cofnięcia sprzeciwu dotyczącego przedawnienia roszczenia skarżącego. Komisja wskazała, że podziela punkt widzenia Rady. Strona pozwana potwierdziła, że roszczenie jest częściowo przedawnione.

- 50 Pismem z dnia 4 maja 2006 r. Rada cofnęła zarzut przedawnienia za okres od 25 września 1988 r. do 29 marca 1989 r.
- 51 Postanowieniem z dnia 15 maja 2006 r. prezes piątej izby Sądu zarządził włączenie pisma do akt sprawy i zamknięcie procedury ustnej.

Żądania stron

- 52 Skarżący wnosi do Sądu o:

— nakazanie Wspólnocie zapłaty kwoty 5 908,52 EUR powiększonej o odsetki w wysokości 8% rocznie od dnia 19 maja 1992 r. do dnia zapłaty;

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

53 Rada wnosi do Sądu o:

- oddalenie skargi;

- obciążenie skarżącego kosztami postępowania.

54 Komisja wnosi do Sądu o:

- oddalenie skargi jako bezzasadnej;

- obciążenie skarżącego kosztami postępowania.

Co do prawa

55 Skarżący utrzymuje, że przesłanki powstania odpowiedzialności Wspólnoty zostały spełnione i że nie można uwzględnić podniesionego przez Radę zarzutu przedawnienia w części jego roszczenia.

56 Sąd uważa, że w niniejszym przypadku zbadanie kwestii przedawnienia wymaga uprzedniego ustalenia, czy Wspólnota może zostać pociągnięta do odpowiedzialności na podstawie art. 215 akapit drugi traktatu WE (obecnie art. 288 akapit

drugi WE), a jeżeli tak, to do którego momentu (zob. podobnie ww. w pkt 19 wyroki Sądu w sprawach Bouma, pkt 28 i Beusmans, pkt 27 oraz wyrok z dnia 7 lutego 2002 r. w sprawie T-199/94 Gosch przeciwko Komisji, Rec. str. II-391, pkt 40).

Argumenty stron

- 57 Skarżący kwestionuje stanowisko strony pozwanej, zgodnie z którym producenci SLOM I, którym jak jemu, odebrano przyznane kwoty, mogą dochodzić odszkodowania za okres od 1 kwietnia 1989 r., jeżeli wykazali, że w momencie wygaśnięcia zobowiązania SLOM podjęli konkretne działania w celu wznowienia produkcji.
- 58 Skarżący uważa, że tego rodzaju wymóg przedstawienia dowodu jest bezpodstawny z uwagi na fakt, że po pierwsze, nie znajduje uzasadnienia w twierdzeniach producentów SLOM I, a po drugie, ponieważ oznaczałby niezgodną z prawem dyskryminację producentów SLOM I, którym odebrano kwoty, w stosunku do producentów SLOM I, którym przyznano kwoty ostateczne.
- 59 Stwierdza, że wymóg powołany przez stronę skarżącą jest oparty na argumentacji Sądu w sprawie Bouma, pkt 19 powyżej, i w sprawie Beusman, pkt 19 powyżej, ale uważa, że nie znajduje on zastosowania do producentów SLOM I, ponieważ powód, dla którego Sąd uznał w tych wyrokach, że zainteresowani producenci winni udowodnić, iż w momencie wygaśnięcia zobowiązania SLOM mieli zamiar wznowienia produkcji mlecznej, wynika z faktu, że zobowiązanie SLOM wygasło w trakcie roku referencyjnego, mianowicie w roku 1983.

- 60 W opinii skarżącego producenci SLOM, którzy jak on podjęli zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu, wygasie z końcem roku referencyjnego, znajdują się w całkiem innej sytuacji niż producenci SLOM II, tacy jak skarżący w sprawach Bouma i Beusmans, pkt 19 powyżej. Tym samym, skoro z końcem roku referencyjnego — 1983 — pozostawało jeszcze 17 miesięcy do wygaśnięcia zobowiązania do niewprowadzania do obrotu, nie jest racjonalne, by w celu stwierdzenia odpowiedzialności Wspólnoty wymagać od skarżącego dowodu na okoliczność podjęcia przez niego w trakcie roku referencyjnego konkretnych działań w celu wznowienia produkcji mlecznej wraz z wygaśnięciem zobowiązania do niewprowadzania do obrotu.
- 61 Skarżący dodaje, że począwszy od dnia 1 kwietnia 1984 r., każdy producent SLOM wiedział, iż został wykluczony z systemu kwot, i że w tych okolicznościach dokonywanie inwestycji w celu wznowienia produkcji mlecznej byłoby nierozsądne, skoro stało się jasne, że produkcja mleczna nie może zostać wznowiona. To samo dotyczy wymogu przedstawienia dowodu na okoliczność przedstawienia wniosku o przyznanie ilości referencyjnej w chwili wygaśnięcia zobowiązania niewprowadzania do obrotu, tj. w 1985 r., skoro było pewne, że wniosek tego rodzaju zostałby na pewno odrzucony, na wzór wniosków wniesionych przez producentów SLOM. Właściwe władze wskazały w 1985 r., że producenci SLOM znajdujący się w sytuacji zbliżonej do skarżącego nie mają rzeczywistej perspektywy otrzymania ilości referencyjnych.
- 62 Skarżący jest również zdania, że biorąc pod uwagę okoliczności, wymóg wykazania, że producent SLOM I podjął konkretne działania w celu wznowienia produkcji mlecznej wraz z wygaśnięciem zobowiązania niewprowadzania do obrotu, nie został nigdy sformułowany ani przez Trybunał, ani przez stronę pozwaną.
- 63 W tym względzie skarżący powołał się na wyrok Sądu z dnia 7 lutego 2002 r. w sprawie T-187/94 Rudolph przeciwko Komisji, Rec. str. II-367, w którym Sąd orzekł w pkt 47, że skarżąca w tej sprawie, której zobowiązanie do niewprowadzania

do obrotu wygasło w dniu 31 marca 1985 r., tzn. po wejściu w życie systemu kwot mlecznych, nie musiała w celu ustalenia swego prawa do odszkodowania wykazać, że miała zamiar wznowić produkcję mleczną wraz z wygaśnięciem tego zobowiązania, jako że przejawienie tego rodzaju zamiaru było od momentu wejścia w życie tego systemu praktycznie niemożliwe.

- 64 Rada i Komisja uważają, że przesłanki powstania odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty w niniejszym przypadku nie zostały spełnione, wobec czego skargę należy oddalić.

Ocena Sądu

- 65 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem odpowiedzialność pozaumowna Wspólnoty z powodu szkód wyrządzonych przez instytucje, o której stanowi art. 215 akapit drugi WE, może powstać jedynie, jeżeli zostaną spełnione łącznie następujące przesłanki: bezprawność zarzucanego zachowania, rzeczywisty charakter szkody oraz istnienie związku przyczynowego między bezprawnym zachowaniem a dochodzoną szkodą (wyroki Trybunału: z dnia 28 kwietnia 1971 r. w sprawie 4/69 Lütticke przeciwko Komisji, Rec. str. 325, pkt 10 oraz z dnia 17 grudnia 1981 r. w sprawach połączonych od 197/80 do 200/80, 243/80, 245/80 i 247/80 Ludwigshafener Walzmühle i in. przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. 3211, pkt 18; wyroki Sądu: z dnia 13 grudnia 1995 r. w sprawach połączonych T-418/93 i T-484/93 Exporteurs in Levende Varkens i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-2941, pkt 80, w sprawie Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 39 oraz w sprawie Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 38, utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 26 powyżej, pkt 43, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 59 powyżej, pkt 41).
- 66 Jeżeli chodzi o sytuację producentów mleka, którzy podjęli zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu, odpowiedzialność Wspólnoty powstaje względem każdego producenta poszkodowanego z tego powodu, że nie mógł dostarczać mleka w wyniku obowiązywania rozporządzenia nr 857/84 (wyrok w sprawie Mulder II,

pkt 15 powyżej, pkt 22). Odpowiedzialność ta oparta jest na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań (wyroki w sprawach Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 40 oraz Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 39, utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 26 powyżej, pkt 45–47, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 56 powyżej, pkt 42).

- 67 Niemniej powołanie się na tę zasadę w odniesieniu do regulacji wspólnotowej jest możliwe tylko wtedy, gdy Wspólnota uprzednio sama stworzyła sytuację, która może wzbudzać uzasadnione oczekiwania (wyrok Trybunału z dnia 10 stycznia 1992 r. w sprawie C-170/90 Kühn, Rec. str. I-35, pkt 14, wyroki w sprawach Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 41 oraz Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 40, utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, pkt 45–47, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 56 powyżej, pkt 43).
- 68 Podmiot gospodarczy, który przez działanie Wspólnoty został skłoniony do tego, aby w określonym terminie w interesie ogólnym i za zapłatą premii nie wprowadzać mleka do obrotu, może zasadnie oczekiwać, że po wygaśnięciu jego zobowiązania nie zostanie poddany ograniczeniom, naruszającym w szczególności sposób jego interesy z tego właśnie powodu, że skorzystał z możliwości oferowanych przez prawodawstwo wspólnotowe (wyroki w sprawach Mulder I, pkt 6 powyżej, pkt 24 oraz von Deetzen, pkt 6 powyżej, pkt 13). Zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań nie sprzeciwia się natomiast temu, aby na podstawie systemu takiego jak system dotyczący opłaty dodatkowej, na producenta zostały nałożone ograniczenia wynikające z faktu, że w ciągu określonego okresu przed wejściem w życie systemu nie wprowadzał lub wprowadzał jedynie niewielką ilość mleka do obrotu w wyniku swobodnie podjętej decyzji, do której nie został nakłoniony działaniem Wspólnoty (wyroki w sprawach: Kühn, pkt 67 powyżej, pkt 15, Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 42 oraz Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 41, utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, pkt 45–47, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 56 powyżej, pkt 44).
- 69 Ponadto z wyroku w sprawie Spagl, pkt 13 powyżej, wynika, że Wspólnota nie mogła, nie naruszając zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań, wyłączyć automatycznie z przyznania kwot wszystkich producentów, których zobowiązanie

do niewprowadzania do obrotu lub konwersji wygasło w 1983 r., w szczególności tych, którzy podobnie jak p. Spagl nie mogli wznowić produkcji mleka z powodów związanych z ich zobowiązaniem (wyroki w sprawach Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 43 oraz Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 42, utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, pkt 53, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 56 powyżej, pkt 45). Trybunał orzekł w pkt 13 tego wyroku:

„Prawodawca wspólnotowy mógł zgodnie z prawem ustanowić termin upływu okresu niewprowadzania do obrotu lub konwersji danych podmiotów, mając na celu wyłączenie z korzyści wynikających z [przepisów dotyczących przyznania specjalnej ilości referencyjnej] tych producentów, którzy nie dostarczali mleka przez cały rok lub część roku referencyjnego z powodów niezwiązanych ze zobowiązaniem do niewprowadzania do obrotu lub konwersji. Zasada [ochrony] uzasadnionych oczekiwań w wykładni przytoczonych powyżej wyroków sprzeciwia się natomiast temu, aby termin takiego rodzaju został ustalony w taki sposób, że wyklucza również z korzyści [tych przepisów] producentów, którzy nie dostarczali mleka przez cały rok lub część roku referencyjnego w wyniku wykonywania zobowiązania podjętego na podstawie rozporządzenia nr 1078/77”.

70 Z wyroku tego można zatem zasadnie wywieść, że producenci, których zobowiązanie wygasło w 1983 r., swoje skargi o odszkodowanie mogą oprzeć na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań tylko wtedy, kiedy wykażą, że powody, dla których nie wznowili produkcji mleka w ciągu roku referencyjnego, związane są z tym, że wstrzymali oni produkcję na dany okres i że ze względów organizacyjnych nie mieli możliwości natychmiastowego jej wznowienia (wyroki w sprawach Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 45 oraz Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 44, utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, pkt 62 i 63, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 56 powyżej, pkt 47).

71 Ponadto z wyroku w sprawie Mulder II, pkt 15 powyżej, (pkt 23) wynika, że odpowiedzialność Wspólnoty jest uzależniona od przesłanki wyraźnego okazania

przez producentów zamiaru wznowienia produkcji mleka z chwilą wygaśnięcia ich zobowiązania do niewprowadzania do obrotu. Zgodnie bowiem z wyrokami w sprawach Bouma pkt 19 powyżej (pkt 46) i Beusmans pkt 19 powyżej (pkt 45), aby w wyniku bezprawnego działania prowadzącego do stwierdzenia nieważności rozporządzeń, z których powodu doszło do sytuacji, w jakiej znaleźli się producenci SLOM, mogło powstać roszczenie odszkodowawcze dla tych producentów, musieli oni nie mieć możliwości wznowienia produkcji mleka spowodowanej wejściem w życie systemu opłaty dodatkowej.

- 72 Jeżeli producent nie okazał tego zamiaru, nie może twierdzić, że miał uzasadnione oczekiwanie co do możliwości wznowienia produkcji mleka w każdej chwili w przyszłości. W tych okolicznościach jego sytuacja nie różniła się od sytuacji podmiotów gospodarczych, które nie produkowały mleka i które po wprowadzeniu w 1984 r. systemu kwot mlecznych nie miały możliwości rozpoczęcia takiej produkcji. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w dziedzinie wspólnej organizacji rynków, której celem jest stałe przystosowywanie się do zmian sytuacji gospodarczej, podmioty gospodarcze nie mogą mieć uzasadnionych oczekiwań co do tego, że nie zostaną poddane ograniczeniom wynikającym z ewentualnych przepisów z zakresu polityki rynków lub polityki strukturalnej (zob. wyroki w sprawach Bouma, pkt 19 powyżej, pkt 47, Beusmans, pkt 19 powyżej, pkt 46 — i przywołane tam orzecznictwo — utrzymane w mocy wyrokiem w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, pkt 99–102, oraz wyrok w sprawie Gosch przeciwko Komisji, pkt 56 powyżej, pkt 49).
- 73 Odnosząc się do producentów, których zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu wygasło po wejściu w życie systemu opłat dodatkowych, Trybunał wywnioskował z działań podjętych przez producentów w sprawie Mulder II — do których to działań odniósł w pierwszym zdaniu pkt 23 wyroku Mulder II, pkt 15 powyżej — polegających na złożeniu wniosku przed upływem zobowiązania do niewprowadzania do obrotu i przyznaniem ilości referencyjnej na podstawie opłaty dodatkowej i ponownym podjęciem wprowadzania do obrotu mleka, najpóźniej jednak niezwłocznie po uzyskaniu specjalnej ilości referencyjnej na podstawie rozporządzenia nr 764/89, że producenci ci wykazali w odpowiedni sposób zamiar wznowienia produkcji mlecznej. Trybunał wywiódł stąd, że utrata dochodu z tytułu

dostaw mleka nie mogła być uznana za konsekwencję porzucenia produkcji mlecznej w drodze swobodnej decyzji skarżących (wyrok w sprawie Bouma i Beusmans, pkt 23 powyżej, pkt 88).

- 74 Nie budzi wątpliwości w niniejszej sprawie, że skarżący podjął zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu, które wygasło w dniu 24 maja 1985 r. lub też po wejściu w życie systemu opłat dodatkowych.
- 75 W tym względzie należy stwierdzić, po pierwsze, że skarżący nie wniósł — jak producenci w sprawie zakończonej wyrokiem Mulder II, pkt 15 powyżej, których zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu wygasło również po wejściu w życie systemu opłat dodatkowych — o przyznanie ilości referencyjnej w ramach wspomnianego systemu jeszcze przed wygaśnięciem zobowiązania do niewprowadzania do obrotu. Ponadto skarżący nie wnosił o to niezwłocznie z końcem okresu zobowiązania.
- 76 Po drugie, jest również bezspeczne, że skarżący — inaczej niż producenci w sprawie zakończonej wyrokiem Mulder II, pkt 15 powyżej — nie wznowił wprowadzania mleka do obrotu niezwłocznie po uzyskaniu specjalnej ilości referencyjnej na podstawie rozporządzenia nr 764/89 w gospodarstwie pierwotnie objętym programem SLOM.
- 77 Z akt sprawy wynika, że w następstwie ustanowienia rozporządzenia nr 764/89 skarżący wniósł o przyznanie specjalnej ilości referencyjnej, która została mu przyznana w dniu 21 lipca 1989 r. Ostateczna ilość referencyjna, która została mu przyznana w dniu 31 października 1990 r., została mu jednak odebrana decyzją ministra rolnictwa, środowiska i rybołówstwa z dnia 11 października 1991 r., ponieważ „z dochodzenia przeprowadzonego przez służby inspekcji tego ministra,

wynikało, że [skarżący] nie [spełnił] przesłanek ostatecznego przyznania”, jako że nie produkował „w gospodarstwie pierwotnie objętym programem SLOM mleka, do którego odnosi się Beschikking Superheffing SLOM-deelnemers”.

- 78 Następnie skarga wniesiona przeciwko tej decyzji przed College van Beroep voor het Bedrijfsleven została oddalona wyrokiem z dnia 16 stycznia 1997 r., między innymi dlatego, że „jednostki produkcyjne gospodarstwa pierwotnie objętego SLOM nie [...] były [...] włączone do wznowienia produkcji mlecznej w sposób pozwalający uznać, że skarżący wznowił produkcję, rozpoczynając od gospodarstwa pierwotnie objętego programem SLOM”.
- 79 Poza tym z wyroku College van Beroep voor het Bedrijfsleven z dnia 16 stycznia 1997 r. wynika, że „decyzja skarżącego o niewykorzystaniu gospodarstwa pierwotnie objętego programem SLOM w celu produkcji ilości odpowiadającej tymczasowo przyznanym kwotom SLOM, z tego względu że małżonka skarżącego prowadziła na tym gospodarstwie hodowlę bydła mlecznego, winna być traktowana jako wynikająca z zarządzania, jej konsekwencje zatem winien ponieść skarżący”.
- 80 Stosowanie do uwagi Rady produkcja nie mogła być wznowiona w gospodarstwie pierwotnie objętym programem SLOM, ponieważ było ono wykorzystywane przez małżonkę skarżącego w celach produkcji mlecznej, co oznacza, iż skarżący znalazł dla tego gospodarstwa nowe przeznaczenie.
- 81 Wreszcie należy przypomnieć, iż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przepis art. 3a ust. 1 rozporządzenia nr 857/84, zmieniony rozporządzeniem nr 764/89, w związku z art. 3a ust. 1 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 1546/88 z dnia 3 czerwca 1988 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania opłaty dodatkowej określonej w art. 5c rozporządzenia Rady (EWG) nr 804/68 (Dz.U. L 139, str. 12), zmienionego rozporządzeniem nr 1033/89, dotyczącego szczegółowych zasad przyznawania specjalnej ilości referencyjnej, produkcja mleczna winna bazować na gospodarstwie pierwotnie objętym programem SLOM (zob. podobnie

wyroki Trybunału: z dnia 3 grudnia 1992 r. w sprawie C-86/90, Rec. str. I-6251, pkt 11 i 12, z dnia 27 stycznia 1994 r. w sprawie C-98/91 Herbrink, Rec. str. I-223, pkt 12 i 13 oraz w ww. sprawie van den Berg przeciwko Radzie i Komisji, pkt 49 powyżej, pkt 71).

82 Jak słusznie podniosła Rada, w momencie gdy Wspólnota w następstwie wyroku Mulder I, pkt 6 powyżej, wydała nowe rozporządzenia pozwalające na przyznanie ilości referencyjnych producentom SLOM, była zobowiązana do ograniczenia przyznania ilości referencyjnych tym producentom, którzy mieli rzeczywisty zamiar wznowienia produkcji mlecznej po wygaśnięciu zobowiązania do niewprowadzania do obrotu, i wyłączenia producentów, którzy nie mieli takiego zamiaru, a którzy znajdowali się w takiej samej sytuacji co inni rolnicy, którzy nie produkując mleka w roku referencyjnym nie mogli uzyskać ilości referencyjnych podczas ustanawiania systemu opłat dodatkowych.

83 Drugi motyw rozporządzenia nr 764/89 precyzuje, że „producenci ci mogą jednak tylko wówczas ubiegać się o tego rodzaju przyznanie, jeżeli odpowiadają pewnym kryteriom kwalifikacji pozwalającym na ustalenie ich zamiaru i realnych możliwości wznowienia produkcji mlecznej oraz niemożności, na jaką napotkali w zakresie uzyskania przydziału ilości referencyjnej na mocy art. 2 rozporządzenia nr 857/84” [tłumaczenie nieoficjalne].

84 W świetle ogółu dowodów przytoczonych w pkt 74–83 niniejszego wyroku, przeanalizowanych w świetle wyroku Mulder II, pkt 15 powyżej, należy uznać, że — w zakresie, w jakim przyznana skarżącemu ostateczna ilość referencyjna została mu następnie odebrana z powodu niespełnienia przesłanek nabycia prawa do ilości referencyjnej, określonych rozporządzeniem nr 857/84, zmienionym rozporządzeniem nr 764/89, a w szczególności ze względu na fakt, iż nie produkował mleka w gospodarstwie pierwotnie objętym programem SLOM — niewprowadzanie mleka do obrotu po wygaśnięciu zobowiązania, które podjął, przy braku wszelkich

dowodów przedstawionych przez skarżącego na okoliczność zamiaru wznowienia produkcji mleka, nie może być przypisane wejściu w życie systemu opłaty dodatkowej.

- 85 W tym miejscu należy wskazać, zgodnie z uwagą rzecznika generalnego Van Gerven z pkt 30 opinii w sprawie Mulder II, pkt 15 powyżej, że Wspólnota może zakładać względem producentów mleka, których zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu wygasło wraz z wejściem w życie systemu opłat dodatkowych, a którzy ubiegali się o specjalną ilość referencyjną na podstawie rozporządzenia nr 764/89, ale jej nie otrzymali, ponieważ nie spełniali przesłanek tam sformułowanych, że bez dowodu przeciwnego z ich strony nie mogą oni otrzymać ilości referencyjnej, jeżeli rozporządzenie nr 857/84 tak stanowiło, z tym skutkiem, że znajdowali się oni w identycznej sytuacji jak producenci SLOM, którzy nigdy nie ubiegali się o ilość referencyjną.
- 86 Tego rodzaju założenie może również mieć zastosowanie do producentów, którzy — jak skarżący — otrzymali specjalną ilość referencyjną na podstawie rozporządzenia nr 764/89, która została im odebrana, ponieważ nie spełniali przesłanek tam wyrażonych.
- 87 Analiza ta jest zgodna z dokonana przez Trybunał wykładnią przesłanek odpowiedzialności pozaumownej Wspólnoty z tytułu wprowadzenia w 1984 r. systemu opłaty dodatkowej, która — jak to zostało wskazane w orzecznictwie cytowanym w pkt 66 i 72 niniejszego wyroku — powstaje jedynie w stosunku do producentów, którzy tymczasowo zaprzestali produkcji mleka, a której wznowienie zostało uniemożliwione właśnie ze względu na wejście w życie systemu opłaty dodatkowej. Natomiast odmowa wypłaty odszkodowań na rzecz producentów, którzy wraz z wygaśnięciem zobowiązania do niewprowadzania do obrotu nie podjęli ponownie wprowadzania mleka do obrotu z powodów innych niż związane z początkiem obowiązywania wspomnianego systemu, jest uzasadniona koniecznością zapobieżenia wnioskowi o przyznanie specjalnej ilości referencyjnej nie w celu

wznowienie w sposób trwały wprowadzania mleka do obrotu, ale w celu uzyskania korzyści czysto finansowej, zważając na wartość rynkową, jaką ilości referencyjne uzyskały w międzyczasie (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 22 października 1991 r. w sprawie C-44/89 von Deetzen, Rec. str. I-5119, pkt 24).

- 88 Tym samym do producentów, którzy tak jak skarżący zaprzestali wprowadzania mleka do obrotu na podstawie rozporządzenia nr 1078/77 i ubiegali się o specjalną ilość referencyjną po ustanowieniu rozporządzenia nr 764/89, która została im przyznana a następnie odebrana, należy wykazanie, że po wygaśnięciu ich zobowiązania do niewprowadzania do obrotu mieli zamiar wznowić produkcję mleka.
- 89 Wbrew twierdzeniom skarżącego, wyrok w sprawie Rudolph przeciwko Radzie i Komisji, pkt 63 powyżej, a w szczególności jego pkt 47, nie może być interpretowany w ten sposób, że nie wymaga się dłużej dowodu na okoliczność zamiaru wznowienia przez skarżącego produkcji mleka po wygaśnięciu zobowiązania do niewprowadzania mleka do obrotu.
- 90 Wyrok ten nie może być interpretowany inaczej jak tylko w świetle właściwych mu okoliczności faktycznych. Skarżąca Rudolph — producentka mleka, podejmując na podstawie rozporządzenia nr 1078/77 zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu, które wygasło w dniu 31 marca 1985 r., otrzymała w następstwie wejścia w życie rozporządzenia nr 764/89 specjalną ilość referencyjną umożliwiającą jej wznowienie produkcji mleka.
- 91 Wyrok w sprawie Rudolph przeciwko Radzie i Komisji, pkt 63 powyżej (pkt 47), winien być zatem interpretowany w ten sposób, że dowód na okoliczność zamiaru wznowienia produkcji mleka po wygaśnięciu zobowiązania do niewprowadzania do obrotu jest zawsze wymagany, jednak okoliczność tę uważa się za wykazaną jeżeli producenci, których zobowiązanie do niewprowadzania do obrotu wygasło wraz

z wejściem w życie systemu opłat dodatkowych, udowodnią, że spełnili łącznie przesłanki określone w uregulowaniu znajdującym zastosowanie, co umożliwiło im wznowienie produkcji mleka poprzez ubieganie się o specjalną ilość referencyjną i jej zachowanie, w celu ponownego podjęcia produkcji mlecznej.

- 92 W niniejszej sprawie skarżącemu odebrano specjalną ilość referencyjną, która została mu przyznana w następstwie ustanowienia rozporządzenia nr 764/89, ponieważ nie spełniał on przesłanek warunkujących, zgodnie z wspomnianym uregulowaniem wspólnotowym, przyznanie tego rodzaju ilości referencyjnej.
- 93 Skarżący dopiero w toku procedury ustnej powołał szereg dowodów w tym dokumentów, które istniały wcześniej i mogły zostać przekazane do dyspozycji Sądu w trakcie nieformalnego spotkania. Skarżący zaproponował zorganizowanie tego spotkania Sądowi w celu analizy dokumentów i innych dowodów na okoliczność, że syn skarżącego, który w 1985 r. miał 17 lat, kształcił się w zakresie produkcji mlecznej w celu wznowienia w ten sposób prowadzonej przez skarżącego działalności, ponieważ ten zbliżał się do wieku emerytalnego. Ponadto skarżący powołał się na fakt, że jego księgowy sporządził oświadczenie w celu potwierdzenia jego zamiaru wznowienia produkcji mleka.
- 94 Pomijając fakt, że wyżej wymienione szkolenie zawodowe i oświadczenie nie mogą być uznane za podjęte przez producenta kroki w celu wykazania zamiaru produkowania mleka po wygaśnięciu zobowiązania do niewprowadzania do obrotu, należy stwierdzić, że twierdzenia z nich wynikające zostały przedstawione dopiero w toku rozprawy, podczas gdy dowody i dokumenty na ich poparcie mogły zostać włączone do akt na etapie procedury pisemnej. Stąd wniosek skarżącego zmierzający do zorganizowania przez Sąd nieformalnego spotkania w celu włączenia tych dowodów i dokumentów do akt i ich analizy winien zostać oddalony.

- 95 Zgodnie z uwagą Rady nie przedstawiono żadnego dowodu zmierzającego do wykazania, że powody, które uniemożliwiły skarżącemu wznowienie produkcji w warunkach przewidzianych rozporządzeniem nr 764/89, nie istniały w momencie wygaśnięcia zobowiązania do niewprowadzania do obrotu oraz że nie mogły one utrudniać ponownego podjęcia produkcji.
- 96 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że skarżący nie zdołał wykazać zgodnie z przywołanymi powyżej zasadami, jakoby wraz z wygaśnięciem swego zobowiązania do niewprowadzania do obrotu miał zamiar wznowienia produkcji mleka.
- 97 Należy jednocześnie stwierdzić, że argument skarżącego — wskazujący na fakt, że rozróżnienie pomiędzy producentami mleka, należącymi do kategorii producentów SLOM I, którym odebrano specjalną ilość referencyjną, a producentami SLOM I, którzy uzyskali ostateczną specjalną ilość referencyjną ma charakter dyskryminujący — nie może zostać przyjęty, jako że pomiędzy tymi dwoma kategoriami producentów istnieje obiektywna różnica tego rodzaju, iż nie mogą być one traktowane w sposób identyczny.
- 98 W istocie bowiem zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada niedyskryminacji wymaga, aby sytuacje porównywalne nie były traktowane w sposób odmienny, a sytuacje odmiennie nie były traktowane w sposób jednakowy, chyba że tego rodzaju traktowanie jest obiektywnie uzasadnione (wyroki Trybunału: z dnia 17 maja 1984 r. w sprawie 15/83 Denkavit Nederland, Rec. str. 2171, pkt 22 i z dnia 25 listopada 1986 r. w sprawach połączonych 201/85 i 202/85 Klensch i in., Rec. str. 3477, pkt 9; wyroki Sądu: z dnia 13 lipca 1995 r. w sprawach połączonych T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 i T-477/93 O'Dwyer i in. przeciwko Radzie, Rec. str. II-2071, pkt 113 i z dnia 14 lipca 1998 r. w sprawie T-119/95, Hauer przeciwko Radzie i Komisji, Rec. str. II-2713, pkt 63).

- 99 Z ogółu poprzedzających uwag wynika, że skarżący nie wykazał związku przyczynowego pomiędzy rozporządzeniem nr 857/84 a dochodzoną szkodą. W konsekwencji należy stwierdzić, że nie można obciążyć Wspólnoty odpowiedzialnością wobec skarżącego z powodu stosowania rozporządzenia nr 857/84, przy czym nie ma potrzeby badania, czy spełnione zostały inne przesłanki tej odpowiedzialności.
- 100 Nie ma zatem również potrzeby rozpatrywania kwestii przedawnienia.
- 101 W związku z powyższym skarga podlega oddaleniu w całości.

W przedmiocie kosztów

- 102 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu Sądu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżący przegrał sprawę, należy — zgodnie z żądaniem Rady i Komisji — obciążyć go kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (piąta izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) R.W. Werners zostaje obciążony kosztami postępowania.

Vilaras

Martins Ribeiro

Jürimäe

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 12 grudnia 2006 r.

Sekretarz

Prezes

E. Coulon

M. Vilaras